

Відгук офіційного опонента
на дисертацію Асанової Аліє Енверівни «**Формування
лінгводидактичної компетентності майбутніх учителів української
мови початкової школи з кримськотатарською мовою навчання**»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі
спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Дослідження Асанової Аліє Енверівни присвячено важливій та актуальній проблемі формування лінгводидактичної компетентності майбутніх учителів української мови початкової школи з кримськотатарською мовою навчання, як невід'ємної складової процесу розвитку мовленнєво-мовної особистості. Адже в умовах глобалізації сучасного суспільства постає нагальна потреба визначення теоретичних та методологічних основ підготовки майбутніх учителів до роботи у бі- та трилінгвальному режимі.

Актуальність дослідження Асанової Аліє Енверівни зумовлена низкою протиріч, серед яких, зокрема, між сучасними тенденціями розвитку початкової освіти, спрямованими на формування компетентних фахівців, і відсутністю у змісті професійної підготовки спеціальних курсів, спрямованих на формування лінгводидактичної компетентності майбутніх учителів у школах з кримськотатарською мовою навчання. Виходячи з цього, окреслена здобувачкою проблема набуває соціально-педагогічної значущості.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці моделі формування лінгводидактичної компетентності майбутніх учителів української мови у початковій школі з кримськотатарською мовою навчання. *Завдання дослідження* повною мірою спрямовані на реалізацію його мети. *Об'єкт і предмет дослідження* сформульовані коректно.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що: *вперше* науково обґрунтовано й експериментально перевірено модель формування

лінгводидактичної компетентності майбутніх учителів української мови початкових класів у школах з кримськотатарською мовою навчання, яка складається з цільового, теоретико-методологічного, змістового та блоку оцінки результатів освітньої діяльності; *уточнено* сутність поняття «лінгводидактична компетентність майбутнього вчителя української мови у початковій школі з кримськотатарською мовою навчання» та визначено її компонентну структуру; *визначено* критерії і показники рівнів сформованості лінгводидактичної компетентності майбутніх учителів української мови початкових класів у школах з кримськотатарською мовою навчання; *науково обґрунтовано* та експериментально перевірено організаційно-педагогічні умови її формування; *подальшого розвитку набуло* змістово-методичне забезпечення процесу формування лінгводидактичної компетентності майбутніх учителів української мови у початковій школі з кримськотатарською мовою навчання.

Дисертаційна робота містить у своїй структурі три розділи, кожний з яких характеризується певним внеском у розвиток теорії і методики професійної освіти.

У *вступі* дослідницею виявлено й обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, гіпотезу, основні напрями дослідження, розкрито наукову новизну і практичне значення одержаних результатів, наведено відомості про апробацію результатів дослідження, що дозволяє охарактеризувати науково-понятійний апарат як продуманий і обґрунтований.

У *першому розділі* дисертанткою проаналізовано психолінгвістичні та психологічні засади підготовки майбутніх учителів початкової школи до роботи у бі- та трилінгвальному режимі, розкрито стан розробленості проблеми формування лінгводидактичної компетентності студентів та особливості цього феномену. Крім того, проаналізовано підходи науковців до визначення базових понять дослідження, серед яких «компетентнісний підхід», «компетентність», «компетенція», «лінгводидактична

компетентність», обґрунтовано власні позиції щодо визначення цих термінів категорій. Заслуговує на схвалення обґрунтування змісту лінгводидактичної компетентності майбутніх учителів української мови у початковій школі з кримськотатарською мовою навчання, який становить сукупність компетенцій, що, у свою чергу, розділені на базові та метапредметні. Кожна конкретна компетенція має в основі ряд знань та вмінь, що її визначають. До базових компетенцій, цілком виправдано, віднесено комунікативну, мовну, лінгвістичну, соціокультурну, лінгвопедагогічну, текстову та загально педагогічну; до метапредметних - крос-культурну та інформатичну компетенції. Між тим, викликає сумніви віднесення до метапредметної компетенції перекладацької, бі- і трилінгвальної методичної, загальнометодичної, предметної та літературознавчої.

У другому розділі, на основі компетентнісного, системного, особистісно-орієнтованого, комунікативно-діяльнісного, полікультурного і білінгвального підходів, розроблено модель формування лінгводидактичної компетентності майбутніх учителів української мови у початковій школі з кримськотатарською мовою навчання, яка являє собою єдність цільового, теоретико-методологічного, змістового блоків та блоку оцінки результатів освітньої діяльності.

Представлена модель спрямована на формування всіх компонентів лінгводидактичної компетентності майбутніх учителів української мови початкової школи з кримськотатарською мовою навчання, серед яких: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та рефлексивний. Слід зазначити, що у розділі I авторка зосередила увагу на визначенні змісту лінгводидактичної компетентності майбутніх учителів, між тим, на наш погляд, доцільно було б у тому ж розділі розглянути компоненти лінгводидактичної компетентності, адже зміст поняття розкривається через його компонентну структуру, а саме компонентний склад лінгводидактичної компетентності є основою для розробки моделі її формування. Відповідно до визначених структурних компонентів здобувачкою виділено критерії та

охарактеризовано показники процесу формування лінгводидактичної компетентності, серед яких особистісно-мотиваційний, знаннєвий, пізнавально-операційний та аналітико-оцінювальний.

Ефективність реалізації моделі професійної підготовки майбутніх учителів залежить від дотримання таких педагогічних умов, як: створення мотиваційного середовища; забезпечення теоретико-методичної підготовки студентів до формування лінгводидактичної компетентності; залучення майбутніх учителів до оцінювальної діяльності; забезпечення лекційних і практичних занять з дисциплін лінгводидактичного циклу навчально-методичними матеріалами.

З метою формування базових та метапредметних компетенцій здобувачкою розроблено та впроваджено Програму спецсемінару «Лінгводидактична підготовка майбутніх учителів української мови початкової школи» та навчально-методичний посібник «Навчально-методичні матеріали з формування лінгводидактичної компетентності майбутніх учителів української мови в початковій школі (у школах з кримськотатарською мовою навчання)», а також заповнення лінгводидактичного резюме у процесі опанування спецсемінару.

У *третьому розділі* дисертантка детально описує перебіг педагогічного експерименту, який проводився в три етапи: констатувальний, формувальний та контрольний, а також характеризує мету, завдання, методи й результати педагогічного експерименту. Педагогічний експеримент було проведено на базі РВНЗ «Кримський інженерно-педагогічний університет», у якому взяли участь 142 студенти (із них 94 студенти психолого-педагогічного факультету, спеціальності «Початкова освіта» і 48 студентів історико-філологічного факультету спеціальності «Кримськотатарська та українська мови і література»).

Дані контрольного етапу експерименту засвідчили, що впроваджена модель формування лінгводидактичної компетентності майбутніх учителів української мови у школі з кримськотатарською мовою навчання є

ефективною та доцільною, оскільки за всіма показниками зафіксовано якісні та кількісні зміни.

Вірогідність здобутих результатів та їх об'єктивність забезпечується методологічною й теоретичною обґрунтованістю вихідних засад; репрезентативністю і статистичною значущістю експериментальних даних.

У висновках дисертантка представила основні наукові і практичні результати, здобуті під час виконання дисертаційної роботи. У додатках наведено матеріали, що доповнюють та ілюструють основний зміст дисертації.

Оцінюючи загалом позитивно кандидатську дисертацію Асанової Аліє Енверівни, слід висловити окремі зауваження і побажання, урахування яких, на нашу думку, поліпшило б якість роботи:

1. Висновки до розділу I бажано подати стисліше і конкретизувати ті положення, які є вихідними для подальшого дослідження. Після висновків варто було б перелічити наукові статті автора, в яких розкрито ключові питання розділу.

2. Підрозділи 2.1 та 2.2, на нашу думку, потребують переструктурування, адже, враховуючи той факт, що підрозділ 2.2 за обсягом значно перевищує попередній підрозділ 2.1, то розгляд проблеми моделювання професійної підготовки в сучасному освітньому просторі в окремому підрозділі є дискусійним.

3. Здобувачка має визначитись зі співвідношенням понять спілкування та комунікації і коректно вживати їх у тексті дисертації. Зокрема, на стор.68 є фраза: «Сучасні вимоги до освітніх результатів на перший план висувають мовне спілкування або комунікацію», що свідчить про ототожнення автором цих двох понять.

4. Бажано одержані експериментальні дані перевірити методами математичної статистики.

Вказані недоліки не є принциповими, вони не зменшують наукову новизну й практичну значущість дослідження та позитивну його оцінку в цілому.

Загальні висновки й оцінка дисертації. Дисертаційна робота Асанової Аліє Енверівни виконана на достатньо високому науковому рівні, містить нові теоретичні узагальнення та науково-методичні підходи з проблеми формування лінгводидактичної компетентності майбутніх учителів української мови початкової школи з кримськотатарською мовою навчання. Основні положення дисертації достатньою мірою апробовані та впроваджені у практику роботи закладів освіти. Вони доповідались автором і знайшли схвалення на наукових семінарах і конференціях різного рівня. Опубліковані праці (13 позицій) відображають основні результати дослідження. Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації.

Аналіз кандидатської дисертації, автореферату й опублікованих робіт дисертантки дає підстави зробити висновок про те, що дослідження Асанової Аліє Енверівни «Формування лінгводидактичної компетентності майбутніх учителів української мови початкової школи з кримськотатарською мовою навчання» є вагомим внеском у педагогічну науку і практику, відповідає вимогам ДАК МОН України, наведеним у «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», а його автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, викладач
кафедри Професійної англійської мови
Одеського Національного
Морського Університету

Ю.С. Вторнікова

Проректор з навчально-педагогічної роботи
Одеського Національного
Морського Університету,
кандидат технічних наук, професор

Р.В. Меркт